

זתכחש שרה לאמר לא צחקתי וגו'. (י"ח טו)

ויקומו משם האנשים וגו'. (י"ח טז)

פרושו של „ויקומו“ הוא לשון זריזות, כי מכיון ששמעו המלאכים איך כחשה שרה, מיד נעשה צר להם המקום ולא רצו להתעכב אף רגע, כי אין המלאכים יכולים לסבול אף מעט שקר.

ועל מדת הזריזות של המלאכים שגור ה' בפיו המדרש, שהמלאכים אומרים „קדוש“ כולם ברגע אחד, ואם יודמן שאחד מהם מקדים לחברו מיד נשרף בהבל פיו. אבל לא נתפרש. מה גורל המאחר? אלא ש"מ שמרוב התשוקה לקדש ש"ש בפמליא של מעלה, נמצא רק מי שיקדים, אבל אין מי שיאחר, מלאכים זריזים הם, ומהם נלמד מוסר השכל.

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו זאת ביתו

אחריו ושמרו דרך ד' וגו'. (י"ח יט)

באור הכתוב, כי באמת היו בזמן אברהם אבינו כמה עובדי ד', שהיו ביהמ"ד גדול של שם ועבר שהיו במדרגת נביאים, כמו שכתוב

מ ע ש י ל מ ל ד

וע"כ מרמזת לנו תורה"ק בקצרה, את הויכוח הגדול שיהי בעיקבתא דמשיחא, שכל אר"א יאמר שאיננו מסתפק חלילה באמתת אפשרות הגאולה, רק שמסתפק על זמן הגאולה מתי תהי'. אבל הלא מקרא מפורש הוא במלאכי, ופתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים (שקאי על משיח בן דוד) ומלאך הברית אשר אתם חפצים בו (שקאי על אליהו הנביא) הגה בא אמר ד'. ולפי"ז ה' צריך להיות עכ"פ ספק על כל יום שמא יבוא בו, ומצינו שכזה נפסק גם להלכה בגמרא, שהאומר הריני נזיר ביום שבן דוד בא, אסור לשנות יין בכל הימים, שמא יבוא באותו יום (חוץ מערבי שבתות, שטרודים הם בצרכי שבת, ולא יוכלו אז לקבל פניו) ולבסוף אין אנו מכינים א"ע כלל לקבל פניו. מוכח מזה שהאמונה בביאת המשיח קטנה היא למאד, וא"כ כל דבורנו אודות משיח צדקנו הוא מן השפה ולחוץ ולבנו בל אתנו. וזהו מה שכתוב בתורה"ק בעת שאמרה שרה אמנו שלא צחקה, והאמינה לדברי המלאך, ענה לה „לא כי צחקת“. ברור לי ומובטח שלא האמנת לדברי המלאך, ואף שלא מצינו שנענשה על כך, והטעם משום שעמדו לה צדקותי, אבל אנחנו קטני ערך, מי יודע עד כמה תגדל ח"ו מדת הדין עלינו, על שלא היתה האמונה בביאת המשיח, אמונה שלמה באמת.

ולפי"ז אחי זרעי, נחזי אנן באיזה מצב אנו נמצאים בימינו אלה. כלל ישראל טובע בים של צרות בכל ארצות פזורינו, קדושת התורה הקדושה יורדת מיום ליום בעוה"ר באופן מבהיל, ומכל צד עומדים עלינו לכלותנו

ומלכי צדק מלך שלם, וגו' והוא כהן וגו', וידוע שזה קאי על שם. וכן מה שכתוב, ותלך לדרוש את ד', הוא הכל ע"י שם כמו שפרש"י ז"ל, וכן עבר, אמרו עלנו חז"ל, שנביא גדול חי' שקרא שמו פלג, כמו שפירש"י ז"ל, והיו מתקבצים להם שם אנשים לעבוד לד', ואעפ"כ לא יצא מהם אומה או אפילו משפחה שתזכה לעבוד לד', ולמה זה?

וגילתה לנו התורה כאן טעמו של דבר, והוא, מפני שאלו כולם כל מנסתם היתה רק לעבוד את ד' בעצמם, אבל א"א ע"ה שהי' אוהב נאמן לד' יותר מכולם, כמו שקראו הכתוב, „אברהם אוהבי" התבונן בעצמו, מה יהיה סוף הדבר, הלא האדם לא יחיה לנצח ומוכרח למות, וא"כ ח"ו יבטל כבוד ד' מן העולם, וע"כ עמל בכל כחו לפרסם אלקותו בעולם לעיני הכל, כמו שכתוב ויקרא שם אברם בשם ד', ונאמר, ואשביעך בד' אלקי השמים וא' הארץ, ופירש"י, הרגלתי שמו בפי כל בריה, ואומר ואת הנפש אשר עשו בחרן, ותרגם אונקלוס, „דשעכידו לאורייתא", וצוה לכולם לילך בדרך ד', ואף למלכים הוכיח על אשר אינם מוחים בעבדיהם שנכשלים באיסור גזל (כמו שכתוב, והוכיח אברהם את אבימלך על אדות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך, ולא כתיב אשר „גזלוה", להורות שאמר איני מערער על שעשו לי רעה, אלא אני מקפיד על עצם איסור גזל שהופקר אצלם) שהוא נגד דרך ד', וכ"ש שהוכיח בזה לאחרים. ובשביל שהתחזק בכל כחו לזרו לכל הנבראים שיכירו אלקותו וילכו בדרכיו, ע"כ זכה ד' ונתן לו את יצחק, וכן אח"כ את יעקב וי"ב שבטים, כולם הלכו בדרך זה, לזרו אנשים לעבודת ד' כמו אברהם אבינו, עד שיצאה ממנו אומה שלמה עובדי ד'. וזהו שאמר הכתוב, כי ידעתיו, והיינו אהבתיו כפירש"י, מפני מה אני אוהב אותו יותר מכולם, והלא ישנם כמה עובדי ד' בביהמ"ד של שם ועבר? ומסיים הכתוב, למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו ושמרו דרך ד' משא"כ אחרים, הם לא היתה בהם מדה זו.

ואם אנו מזכירים תמיד את זכותן של האבות שתגן עלינו, צריכים

מ ע ש י ל מ ל ד

בגזרות ופקודות נוראות, הדור החדש מתחנך ללא תורה ואמונה ונעשים בנים כחשים לד' ולתורתו, ואם ימשך מצב כזה ח"ו עוד כמה שנים, מי יודע לאיזה מצב נגיע, והשכל מחייב שלא יתארך עוד זמן ביאת משיח צדקנו, וכדינו למהר הגאולה על ידי שנשוב בתשובה שלמה ונכין א"ע בתורה ובמעשים טובים. וד' הטוב יתן בלבנו ובלב כל עמנו ישראל לשוב בתשובה שלמה לפניו ונזכה לגאולה שלמה בבי"א.

אנו להתנהג ג"כ בדרך הזה, לזרז אחד לחברו וכ"ש לבנינו לעבודת ד'.
ובזה יהי' לנו זכות בזה וכבא ג).

מ ע ש י ל מ ל ד

ג) וזה הי' מפרש את הכתוב בשמואל ז', י"ז, ותשובתו הרמתה כי שם ביתו.
ואחז"ל בכל מקום שהלך ביתו עמו (נדרים ל"ח).
חז"ל תארו מהלך עבודתו של שמואל הנביא. בכל מקום שהיה בא להפיץ איר
התורה, תשובתו היתה "הרמתה", לחשוב בדברים העומדים ברומו של עולם, כי
העוה"ז אינו אלא דירת עראי "כי שם ביתו" הבית הקבוע של האדם הוא בעולם
הנצחי, וכמאמרם ז"ל קנה לו ד"ת קנה לו בית לעוה"ב.
ובמקום ענותנותו שם גדלותו. וככל שהיה בורח מן הכבוד, אבל אם
נגעו הדברים לעבודת השם, ראה את עצמו אחראי בעד מצב הדת בערים
הסמוכות לראדין מקום מושבו. וכמה פעמים נסע לכמה עיירות לתקן כל
הדרוש תקון. פעם התעסק בבנין מקוה בעירה סמוכה. וכשהענין התנהל
בכבודת החליט לנסוע להתם. בבואו הזמין את ראשי הקהל לאכסניא שלו
והתחנן לפניהם: "גלוי וידוע לפניכם, כמה עמל השקעתי בדבר בנין המקוה
כאן. אבל עמלי לא נשא פרי. אין אני בא חלילה בטרוניא עליכם, אלא מה?
הרי אני כבר אדם זקן ולא ידע האדם את עתו. ובבואי לעולם האמת הרי
יתבעו ממני, כי הלא הייתי שכן לעירכם, ולמה החרשתי בזמן שידעתי שאין
בעירכם מקוה? לכן הנני מבקשכם, עשו עמי טובה, תנו לי בכתב שעשיתי
כל מה שיכלתי אבל לא בי האשם שלא שמעו בקולי. ראשי הקהל נבהלו ונשתוממו,
מאד התרגשו וכולם כאחד נדברו לגמור בנין המקוה. אחד תרם סכום גדול ואחריו
החרו החזיקו כלם ובמשך שעה קלה נאסף הכסף והמקוה נבנתה.

פעם ספר, איך שאחד מגאוני הדור העבר נשאל, בשביל מה נפסקה
התורה מהרבה יהודים, הלא חז"ל הבטיחו לנו, שמכיון שהוא ת"ת ובנו ת"ח
מחזרת על אכסניא שלה (ב"מ פ"ה א') ואחרי שאבותינו אברהם יצחק ויעקב,
ובן בנו ת"ח שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם, שנאמר ואני זאת בריתי
וגו' לא ימוש מפיד וגו' מעתה ועד עולם, אמר ר' ירמיה מכאן ואילך תורה
שלשה דורות היו ת"ח, א"כ לא היתה התורה צריכה להפסק עד עולם?
והי' מפרק את הקושיא בספור מחייו, כשהי' נוסע ומסבב בעיירות לשם
מכירת ספריו, דפק בעירה ידועה על פתח אכסניא שלו מלפנים, ולא נענה.
ומכיון שאיש לא פתח את הדלת החליט לחפש אכסניא אחרת.
כן הוא הדבר עם התורה הק'. היא דופקת על הדלתות וצועקת פתחו
לי, הניחו לי להכנס, אבל מכיון שסוגרים הדלת בעדה, היא הולכת למקום אחר.

רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על בן באו בצל קורתו. (י"ט ח)

[אוצר החכמה]

עיקר טענתו של לופ היתה לבל יעשו דבר לאנשים שבאו אליו ללון, כי הלא סמכו עליו שלא יאונה להם כל רע, ומכיון שהוא הזמינם לבוא לביתו ושמו מבטחם בו, ע"כ היה משתדל בכל יכלתו להצילם. ומעתה ק"ו בן בנו של ק"ו, אם אנו נסמוך ונבטח בד' מעווננו, בטח יגן עלינו לחלצנו מכל רע ולהטיב לנו, וברוך הגבר אשר יבטח בד'.

מ ע ש י ל מ ל ד

הי' מסיים דבריו בהזהרה, לבלי לסגור חלילה את הדלת בפני התורה המחזרת על אכסניא שלה.

הערת המסדר:

מי שזכה להסתופף בצל קורתו של אדמו"ר זצ"ל אפילו זמן מועט, והסתכל היטב בפעולותיו לחזוק היהדות, יעיד בפה מלא, כי כל מגמתו היתה אך ורק לזרו את הסרים למשמעתו לגדל את הדור החדש ע"פ דרך התורה. ולמטרה זו נסע אפילו לעת זקנתו, כשקשתה עליו הנסיעה בעגלה או ברכבת, לאספות שונות בשביל חזוק מוסדות התורה במדינת פולין.

וזכרני דבריו הק' באספת רבנים וראשי ישיבות בהורדנא, כי אם מי שהוא הי' נותן לי מאה מצות עבור נסיעתי זאת, לא הייתי מסכן נפשי לנסוע דרך רחוקה כ"כ מראדין להורדנא, אבל מכיון שהענין נוגע לקיום מוסדות התורה, החדרים והישיבות הקטנות עם הגדולות, לכן באתי הנה, למרות הסכנה הכרוכה בשבילי בנסיעה רחוקה כזו, כי באין תורה למה לי חיים? אם אנו לא נמסור את התורה לדור יבוא, עלולה ח"ו להשתכח.

ולא רק להורדנא נסע בשביל זה, אלא גם לעיר ביאליסטאק, ראוונע ועוד, ובכל פעם היו נושאים אותו על הידים מן הרכבת אל העגלה, כי לרגלי זקנתו ומחלתו שתקפה עליו והסבה לו יסורים נוראים, היתה קשה עליו ההליכה והטלטול.

וגם בהיותו בגולה בעיר שומיאטש ברוסיא בימי המלחמה, היו שם הרבה מילדי ישראל שבקרו בביה"ס הממשלתי והיו מחללים שמה את השבת, דרש שם ברבים להזהירם לשוב מדרך הרעה, ואח"כ כששב הביתה שמעוהו בני ביתו כשהוא מדבר בחשאי עם חתנו הגאון הצדיק ר' הירש זצ"ל בזה"ל: „ר' הירש, וואס מיינט איהר אז מיר זיינען יוצא מיט דער דרשה וואס מיר האבען געזאגט אין בית מדרש. ניק, מיר דארפין רופען ייעדען פאטער פון יעדען קינד און מיט איהם רעדען וועגען דעם. ביי וועמען וועט מען מאנען? ביי אונז ביידען וועט מען דאך מאנען?“